

слідуючими основними обставинами. По-перше, комп'ютер дає студенту можливість стати комп'ютерно-грамотною людиною, без чого тепер практично не можливо бути конкурентноспроможним на ринку праці. По-друге, активне використання комп'ютерів при вивченні будь-якої учбової дисципліни робить його потужним засобом індивідуалізації учбового процесу і основним фактором суттєвого підвищення його активності. По-третє, приєднання комп'ютера до глобальних інформаційних мереж відкриває його користувачам шлях до знань і досвіду всього людства.

Підводячи підсумок, можна констатувати, що включення комп'ютерних і телекомунікаційних технологій у навчальний процес, широке використання світових інформаційних ресурсів створює можливості підвищення якості освітніх послуг, але в той же час вимагає зміни змісту і методів навчання. Розвиток нових інформаційних технологій тягне за собою становлення принципово нової освітньої системи, яка може забезпечити надання освітніх послуг багатьом громадянам при скороченні питомих витрат на освіту. Саме на досягненні цих цілей направлено інтернет-освіту, яку можна визначити як освіту широких верств населення, що отримується за допомогою інформаційних освітніх ресурсів мережі інтернет.

Література

1. Дементий Л.И. К поиску личностных оснований достижения успеха / Личность. Культура. Общество. – 2004. – Вып.4. – С.248-259.
2. Житник Б.А. Методическое руководство. Формы и методы обучения. – М: Издательство группа «Основа». 2008. – С 111.
3. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015рр.» / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, № 12. – С. 102.
4. Суліма Є. Невідкладні завдання системи вищої освіти на новому етапі Болонського процесу / Євген Суліма // Вища освіта. – 2010. – С.5-13.

УДК 377.3:37.02

Немцова І. В.

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В КОЛЕДЖІ

В статті представлений досвід викладачів Коледжу переробної та харчової промисловості ХНТУСГ по впровадженню у навчально-виховний процес інноваційних форм і методів навчання студентів, нових підходів до вирішення проблем формування високопрофесійних фахівців, спрямованих на підвищення пізнавальної активності студентів, підвищення рівня якості знань, розвиток професійних здібностей, підготовку висококваліфікованих спеціалістів.

В статті представлений досвід викладачів Коледжу переробної та харчової промисловості ХНТУСХ по впровадженню у навчально-виховний процес інноваційних форм і методів навчання студентів, нових підходів до вирішення проблем формування високопрофесійних фахівців, спрямованих на підвищення пізнавальної активності студентів, підвищення рівня якості знань, розвиток професійних здібностей, підготовку висококваліфікованих спеціалістів.

активности студентов, повышения уровня качества знаний, развитие профессиональных способностей, подготовку высококвалифицированных специалистов.

In the article there is the teacher's experience of College of Processing and Food Industry of KNTUA about using innovative forms and methods of students' teaching into educational process, there are new ways in deciding of problems of forming highqualified specialists, which are directed for increasing students' learning activity, increasing of quality knowledge level, developing of professional skills, training of highqualified specialists.

Ключові слова: інновація, інтерактив, методика, навчання.

Вступ. Наш час вимагає від спеціалістів глибоких фахових знань та умінь орієнтуватися в складних життєвих, політичних, економічних процесах, що відбуваються у світі, широкого кругозору. Звідси постає важливе завдання – створення в коледжі такої педагогічної системи, яка б репрезентувала синтез наукових знань, умінь і навичок студентів, що дають змогу виявляти творчий потенціал фахівця в різних видах його майбутньої діяльності.

Постановка завдання та мета дослідження. У сучасній педагогіці серед основних моделей навчання та виховання виділяють: традиційну або класичну, активну та інтерактивну.

Традиційне навчання ставить перед собою мету передати студентам і домогтися засвоєння ними найбільшого обсягу знань. Викладач транслює вже осмислену й диференційовану ним інформацію. Завдання студентів – повніше і точніше відтворити знання та способи діяльності, створені іншими. Отримані в процесі такого навчання знання студента є певним обсягом інформації з різних навчальних дисциплін, що існує в його свідомості у вигляді тематичних блоків, котрі не завжди мають смислові та значеннєві зв'язки [6, с.7].

Активна модель передбачає стимулювання пізнавальної діяльності й самостійності студентів, взаємодію в системі «студент – викладач», а також наявність творчих завдань. До такої моделі відносять такі методи, як бесіди, «відкритий мікрофон», пошук інформації, виконання індивідуальних творчих проектів, вікторини, рішення кросвордів, захист творчої роботи тощо. Інтерактивна модель (інтерактив – в перекладі з англійської мови – взаємний акт; інтерактивність – здатність взаємодіяти чи знаходитися в режимі бесіди, діалогу з чимось, як наприклад з комп'ютером, або з кимось – людиною) – передбачає організацію педагогом умов навчання та виховання, за яких студент сам відкриватиме, здобуватиме й конструюватиме знання та власну компетентність, використовуючи моделювання професійних ситуацій, рольові ігри та методи, що дають змогу створити ситуації пошуку й успіху, співпереживання, суперечностей, ризику, сумніву, переконання, задоволення, аналізу та самооцінки своїх дій, спільне розв'язання проблем [6, с.13].

Сучасна освітня ситуація вимагає нових технологій підготовки студентів до майбутньої професії, які б забезпечували творчу самореалізацію в соціокультурному просторі, розвивали теоретичний та емпіричний стиль мислення. Ми є свідками того, як традиційна модель освіти, спрямована лише на передачу знань, умінь та навичок, втрачає свою перспективність. Діяльність викладача коледжу зазнає переорієнтації від інформаційного до організаційного в керівництві самостійною навчально-пізнавальною, науково-дослідною і професійно-практичною діяльністю студентів із використанням інноваційних технологій.

Для інноваційних педагогічних технологій характерні варіативність методик, що активізують розумову діяльність студентів; чіткість дидактичної мети у формі рольової перспективи; структурування навчальної інформації у вигляді імітаційно-ігрової та проблемно-ситуаційної моделі; поєднання різноманітних видів навчання (проблемного, програмованого, ігрового, діалогічного, модульного та ін.); використання активних форм і методів навчання; залучення студентів до активної діяльності через програвання навчальних ролей і пошук виходу із проблемних ситуацій; опора на творчий потенціал та індивідуальні можливості і здібності студентів; педагогічна взаємодія, співпраця і співтворчість у системі стосунків “викладач – студент”; свобода вибору ролей, завдань-ситуацій і забезпечення кожному студенту успіху в навчальному процесі [8, с.25].

Одже, наряду з традиційним навчанням важливою постає задача широкого упровадження інноваційних технологій у педагогічний процес.

Аналіз останніх публікацій. Запорукою впровадження педагогічних технологій є наукові доробки вчених, які розробили загальну методологію досліджень, пов’язаних із удосконаленням навчально-виховного процесу – Ю. К. Бабанський, С. І. Гончаренко, І. А. Зязюн, Н. Ф. Тализіна, М. Д. Ярмаченко; з інформатизацією освіти – Б. С. Гершунський, Є. І. Машбиць, Б. Скіннер; з реалізацією модульного підходу в навчально-виховному процесі – А. М. Алексюк, В. Оконь, Дж. Рассел, А. В. Фурман, з впровадженням інтерактивних технологій навчання – В. В. Котов, Х. Й. Лійметс, О. М. Пехота, Л. І. Пироженко, О. І. Пометун, О. Я. Савченко, І. М. Чередов. Відповідно до сучасної парадигми виховання сьогодні найперспективнішими завданнями педагогів є спрямування їхніх

зусиль на ініціювання процесів самоосвіти, саморозвитку і самовиховання, тобто організації «саморуку» людської особистості в її розвитку і життєдіяльності.

Зважаючи на це, актуалізується проблема створення такого процесу діяльності коледжу, в якому студент навчається творити себе, змінюватися, удосконалюватися, впливати на створення умов свого життя, підвищувати його якісний рівень і в кінцевому підсумку стає творцем – життєтворчою особистістю, висококваліфікованим фахівцем.

Основні результати дослідження. Система роботи Коледжу переробної та харчової промисловості ХНТУСГ направлена на формування в педагогів готовності до інтерактивної взаємодії та передбачає створення системи навчання викладачів через навчальні тренінги, педагогічні майстерні, майстер – класи, вивчення й поширення перспективного педагогічного досвіду. У коледжі створений позитивний психологічний клімат та необхідні умови для самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення і самореалізації викладачів. Формування готовності педагогів до інтерактивної взаємодії є частиною методичної роботи коледжу, має найбільшу ефективність і результативність у постійній взаємодії та співпраці з методичним кабінетом, бібліотекою, практичним психологом.

Критеріями готовності викладачів до інтерактивної взаємодії виступають знання психологічних особливостей студентської молоді, вміння встановлювати контакт з кожним студентом і навчальною групою, вміння налагоджувати позитивну психологічну атмосферу, вміння створювати дух співтовариства, володіння методикою організації і проведення інтерактивного навчання та виховання.

Викладачі коледжу використовують інтерактивне навчання – організацію освітнього процесу за допомогою певної системи способів, прийомів, методів, заснованих на паритетних стосунках викладача і студента, багатосторонній комунікації, конструюванні знань студентом, використанні самооцінки та зворотнього зв'язку, постійній активності студента. Інтерактивна освіта орієнтує на мобілізацію пізнавальних сил і прагнень студентської молоді, на посилення мотивації до навчання, на пробудження самостійного інтересу до пізнання, у розвитку вмінь концентруватися на творчому процесі й одержувати від нього задоволення.

До найбільш ефективних інтерактивних методик можна віднести: робота в малих групах, мозковий штурм, пошук інформації, коло ідей, авчачуци – учусь, рольова гра, ділова гра, торнадо, метод

кейсів. Інтерактивні методики забезпечують теоретичну і практичну підготовленість студента до творчого застосування знань, умінь і навичок у професійній діяльності.

Викладачі дуже часто на звичайних і відкритих заняттях та виховних заходах організують роботу в малих групах. Групова форма роботи компенсує всі недоліки фронтальної та індивідуальної роботи та має низку переваг: за той самий проміжок часу обсяг виконаної роботи набагато більший, висока результативність у засвоєнні знань і формуванні вмінь, формується вміння співпрацювати, розвиваються комунікативні навички.

Творчі завдання, на відміну від традиційних, розрахованих на репродуктивність, вимагають від учасників не простого відтворення інформації, а творчості, оскільки охоплюють елементи невідомого і мають здебільшого декілька (інколи безліч) «правильних відповідей». Інколи «правильна відповідь» невідома. Проблемне завдання становить зміст, основу будь-якої інтерактивної методики. Навколо нього створюється атмосфера ділового зацікавленого спілкування всіх учасників навчального процесу, зокрема викладача. Таке завдання (особливо практичне, яке моделює майбутню професійну діяльність) наповнює практичне навчання змістом, розвиває мотиваційну сферу студентів.

Різновидом роботи в малих групах є командний пошук інформації (зазвичай тієї, що доповнює раніше прочитану викладачем лекцію або матеріал попереднього заняття, домашнє завдання), а потім відповіді на запитання. Прийом використовується, щоб оживити сухий, іноді нецікавий матеріал. Для груп розробляються запитання, відповіді на які можна знайти в різних джерелах інформації. Такими джерелами можуть бути роздатковий матеріал, документи, підручники, довідкові видання, доступна інформація на комп'ютері, прилади. Наприкінці заняття заслуховуються повідомлення від кожної групи.

Для вироблення спільними зусиллями кількох рішень конкретної проблеми, збирання найбільшої кількості ідей щодо проблеми від всіх студентів протягом обмеженого періоду, для актуалізації опорних знань чи мотивації навчальної діяльності викладачі коледжу застосовують мозковий штурм, який спонукає студентів виявляти уяву та творчість, дозволяє їм вільно висловлювати свої думки

Для вирішення гострих суперечливих питань, створення списку ідей і залучення всіх студентів до обговорення поставленого питання

викладачі коледжу використовують технологію «Коло ідей». Всі групи виконують одне й те саме завдання, що складається з кількох питань. Коли малі групи завершують виконувати завдання й готові представити інформацію, викладач надає слово кожній з них по черзі, щоб озвучити лише один аспект обговорюваної проблеми. Продовжуючи по колу, викладач запитує всі групи по черзі, поки не вичерпаються ідеї. Це дозволяє кожній групі розповісти про результати своєї роботи, уникаючи ситуації, коли перша група, що виступає, подає всю інформацію.

При вивченні блоку інформації або при узагальненні та повторенні вивченого викладачі коледжу використовують метод «Навчаючи - вчуся». Використання цього методу створює у студентів уявлення про загальну картину понять і фактів, а також викликає певні запитання та підвищує інтерес до навчання, дозволяє студентам узяти участь у передачі своїх знань одногрупникам.

Для розвитку вмінь наводити аргументи на захист своєї позиції, ставити питання й відповідати на них; формувати культуру ведення дискусії та вмінь взаємодіяти в групі, набуття досвіду підготовки повідомлення й виступу викладачі коледжу використовують метод «Торнадо».

Викладачі коледжу використовують кейс-метод, який ґрунтується на принципах, що фактично змушують переглянути ролі викладача і студента. Відмінність кейс-методу від традиційних засобів засвоєння знань полягає у специфічному навчальному ефекті, до якого він повинен привести. Завданням кейс-методу є не просто передача знань, а навчання студентів здатності справлятися з такими унікальними та нестандартними ситуаціями, які вимагають знань з багатьох наук, які, як правило, виникають на підприємстві і вимагають вирішення таких проблем, що реально виникли чи можуть виникнути і потребують прийняття управлінського системного рішення. Кейс - метод є дуже ефективним у розвитку навичок ідентифікації фахових проблем, систематизації і аналізу викладених фактів та розробки альтернативних рішень. Індивідуальний аналіз кейсу і його обговорення в групі дають набагато більші можливості для розвитку фахової майстерності, ніж заучування підручника чи конспекту лекцій.

Залучення студентів у рольові та ділові ігри дає змогу шляхом активної взаємодії між студентами приймати рішення. Ділові ігри, які розроблені викладачами коледжу під конкретні ситуації, вводять студентів у сферу виробничої діяльності, цим самим дають можливість

реально оцінити діюче виробництво, знаходити оптимальні рішення щодо його удосконалення. Придбані в процесі гри практичні навички дозволяють молодому спеціалісту уникнути зайвих помилок вже на початку трудової діяльності.

Ділові ігри «Моя професія – технолог», «Вплив металів на якість продуктів харчування» та інші узагальнюють теоретичні знання та закріплюють практичні навички та вміння при виробництві молочних продуктів, хліба, кондитерських, макаронних виробів та харчоконцентратів.

Але проведенню ділових ігор повинна передувати серйозна робота студентів з поглиблення знань виробничих та технологічних процесів. Цьому сприяє використання на заняттях даних виробництва, чітка організація виробничої практики з виданням індивідуальних завдань, підбір тем курсового та дипломного проектування для потреб конкретного підприємства, організація науково – практичних конференцій, зустрічі з кращими працівниками і спеціалістами виробництва.

Під час проведення лабораторних, практичних занять викладачі використовують імітаційно – ігровий метод, метод експерименту, дослідження. У студентів формується майстерність виявлення найтонших професійних умінь, створюються умови для вираження потенційних можливостей кожного як майбутнього фахівця.

Традиційні методи перевірки й оцінки знань у поєднанні з новими технологіями відкривають широкі можливості. Мета здійснення контролю – виявити якість засвоєння знань та надати цій якості певну оцінку. Найоптимальнішим є контроль знань за допомогою тестування. У процесі навчання викладачі коледжу застосовують навчальні тести, які зорієнтовані на вимірювання рівня засвоєння певних аспектів змісту навчання. Тести можуть бути тестами – альтернативами, тестами – відповідності, тестами множинного вибору. Вони використовуються на всіх етапах навчального процесу. Тестовий метод (комп'ютерний варіант) використовується на державних кваліфікаційних іспитах для оцінювання теоретичної частини.

Одним із напрямків підвищення якості освіти є використання в навчально – виховному процесі сучасних інформаційних технологій. Інформаційні технології позитивно впливають на процес навчання і виховання насамперед тому, що змінюють схему передачі знань і методи навчання. Водночас впровадження таких технологій у систему освіти в умовах становлення інформаційного суспільства ґрунтується

на застосуванні комп'ютерів і телекомунікацій, спеціального устаткування, програмних і апаратних засобів, систем обробки інформації тощо. Хоча сучасні освітні технології й узасадничені трьома основними чинниками технічного гатунку - комп'ютерною технікою, інформаційними мережами і мультимедійними засобами, - однак спрямовані вони на людину і покликані сприяти її розвиткові. Комп'ютерна техніка допомагає індивідуалізувати навчання, налагодити зворотний зв'язок з тим, хто навчається, звільнити суб'єктів навчального процесу від рутинної роботи. Завдяки людині така техніка в процесі її використання набуває особливого змісту. Особлива увага нині стала приділятися і впровадженню інформаційних технологій в освітній процес, розгортанню системи освіти на підставі використання найсучасніших інформаційних технологій.

Викладачі коледжу працюють над створенням електронних навчальних курсів (ЕНК). ЕНК- це комплекс навчально – методичних матеріалів та освітніх послуг, створених для організації індивідуального та групового навчання з використанням дистанційних технологій. За допомогою цієї системи студент може через Інтернет ознайомитись з навчальним матеріалом, який може бути представлений у вигляді різнотипних інформаційних ресурсів(текст, відео, анімація, презентація, електронний посібник).

Висновок. Накопичений досвід викладачів Коледжу переробної та харчової промисловості ХНТУСГ засвідчує, що інтерактивні технології навчання сприяють інтенсифікації навчального процесу та активізації навчально – пізнавальної діяльності студентів.

На наш погляд, використання інноваційних технологій навчання є одним з найефективніших засобів підвищення ефективності пізнавальної активності студентів. В результаті використання цих технологій студенти вчаться оперативно та критично мислити, аналізувати виробничі ситуації, виробляти самостійні рішення, бути відповідальними, коротко та чітко викладати власні думки, розуміти інших людей та бути готовими до співпраці. Все це підвищує активність студентів в освітньому процесі, їх зацікавленість, навчальний матеріал, що вивчається, засвоюється повніше.

Інноваційні технології наштовхують на нові роздуми та пошуки. Сучасний стан освіти вимагає все нових підходів до вирішення проблем формування високопрофесійного фахівця. І вирішення їх залежить від того, наскільки творчою, ініціативною, продуктивною і нестандартною буде взаємодія, співпраця викладача і

студента, але найголовніше завдання викладача – кінцевий результат – підвищення рівня якості знань студентів, розвиток професійних здібностей, підготовка висококваліфікованих спеціалістів.

Література

1. Бех І.Д. Принципи інноваційної освіти // Освіта і управління. – 2005. – Т.8. – С.7 – 21.
2. Богданова І.М. Педагогічна інноватика: навч. посіб. – О.: ТЕС, 2000 – 165 с.
3. Дуткевич Т.В. Особливості формування мотиваційного компонента готовності майбутніх педагогів до інтерактивної взаємодії з учнями // Вісник післядипломної освіти – К.: Геопринт, 2009. – Вип. 11. – Ч.2. – С. 95 – 102.
4. Киянко-Романюк Л.А. Зарубіжна і національна практика розвитку критичного мислення в учнів і студентів // Вища освіта в Україні. – 2004. – №4. – С. 109 – 113.
5. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – К., 1989. – 608 с.
6. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання. – К., 2007. – 144 с.
7. Технології розвитку критичного мислення учнів./ Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д. – К.: «Плеяди», 2006. – 220 с.
8. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська. – К.: А.С.К., 2001 – 256 с.
9. Ягоднікова В.В. Інтерактивні вправи та ігри. – Харків: Вид. група «Основа», 2009 – 144 с.

Власенко Л. Л., Варибрус В. П., Туз Н. В. НАУКОВЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ

Статтю присвячено обґрунтуванню наукового та методичного забезпечення професійної освіти в умовах інтенсифікації процесу навчання.

Стаття посвячена обґрунтуванню наукового та методичного забезпечення професійного образования в условиях интенсификации процесса обучения.

The article deals with the justification of the scientific and methodical support of professional education under the conditions of an intensification of the learning process.

Ключові слова: вища освіта, професійна підготовка, науково-методичне забезпечення, навчальний процес.

Постановка проблеми в загальному вигляді. За останні роки педагогічна наука розв'язуючи завдання підготовки фахівців з принципово відмінними навичками, вміннями, мисленням, накопичила відповідні науково - обґрунтовані методики, але планомірна робота щодо практичного їх впровадження ще ведеться недостатньо. Це викликано тим, що різко знизилась роль навчально-методичних кабінетів в удосконаленні змісту підготовки професійних кадрів у сучасних умовах та впровадженні в навчально-виховний процес досягнень науки та передового досвіду.

Мета статті – обґрунтувати наукове та методичне забезпечення професійної освіти в умовах інтенсифікації процесу навчання.